

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 54641-03-25

בג"ץ 54651-03-25

בג"ץ 55522-03-25

לפני:

כבוד השופט נעם סולברג
כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ
כבוד השופטת רות רונן

העותרים בבג"ץ
: 54641-03-25

עיריית ג'נין ו-12 אח'

העותרות בבג"ץ
: 54651-03-25

1. -----
2. האגודה לזכויות האזרח בישראל

העותרים בבג"ץ
: 55522-03-25

----- ו-19 אח'

נגד

המשיב:

מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון

עתירות למתן צו על תנאי

בשם העותרים בבג"ץ
: 54641-03-25

עו"ד תאופיק ג'בארין

בשם העותרות בבג"ץ
: 54651-03-25

עו"ד רעות שאער

בשם העותרים 9-1 בבג"ץ
: 55522-03-25

עו"ד סאיד קאסם

בשם העותרים 20-10
בבג"ץ : 55522-03-25

עו"ד ג'יאט נאסר

בשם המשיב:

עו"ד רן רוזנברג; עו"ד מתניה רוזין

פסק-דין

השופטת גילה כנפי-שטייניץ:

במסגרת העתירות, מבוקש ביטולה של "הודעה בדבר הריסת מבנים לצרכים ביטחוניים מובהקים – מרחב מ.פ. ג'נין", שפרסם המשיב, המפקד הצבאי, ביום 19.3.2025 – ובה הורה על הריסת עשרות מבנים שסומנו במפה שצורפה להודעה, במחנה הפליטים ג'נין (להלן גם: מחנה הפליטים או המחנה), לצרכים צבאיים מובהקים.

נציין כבר עתה כי מצאנו כי דין העתירות להידחות. בתגובת המשיב הודגש כי הודעת המפקד הצבאי ניתנה "על רקע צורך צבאי מובהק ומידי בהריסת המבנים שבנדון. הריסת המבנים נועדה להבטיח את חופש הפעולה של כוחות צה"ל במחנה הפליטים, ולאפשר את פעולת הכוחות בשטח מחנה הפליטים בבטחה במסגרת מאבקם בארגוני הטרור הפועלים במחנה, ובכדי לתת מענה לאיומים השונים במרחב". הודגשה דחיפותה של הפעילות, וצוין כי עיכוב ההריסה הנדרשת "עלול להביא לסיכול האפשרות לביצוע ההריסה במתווה המתוכנן. זאת, על רקע אילוצי סדרי הכוחות הפועלים כעת בתחומי מחנה הפליטים, בהתחשב, בין היתר, בהתפתחויות העדכניות השונות ביתר זירות המלחמה עמן מתמודדת מדינת ישראל בימים אלו". כן הובהר כי "לטובת הפעילות במחנה הפליטים הוקצו כוחות ייעודיים, הערוכים בשטח לביצוע ההריסה", תוך שהודגש כי עיכוב עלול לגרום לכך שהכוחות יוסטו לצרכים מבצעיים אחרים; באופן שעלול לסכל את ביצוע הפעילות, להתיר תורפה ביטחונית במחנה הפליטים, ולחתור תחת המטרה של השגת חופש פעולה הצבאי בתחום המחנה.

ביום 20.3.2025 הוגשו השגות מטעם העותרים וכן מטעם פונים נוספים. בו ביום ניתן מענה מאוחד מטעם היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, הדוחה את כלל ההשגות. על רקע זה הוגשו העתירות שבנדון. בעתירות נטען, בעיקרו של דבר, כי החלטת המשיב בדבר הריסת הבתים אסורה על פי הדין הבינלאומי; כי היא אינה סבירה באופן קיצוני, ופוגעת פגיעה בלתי מידתית בזכויות יסוד של העותרים; וכן כי היא התקבלה מבלי שניתנה לעותרים זכות טיעון אמיתית. במסגרת העתירות התבקש צו ביניים דחוף וצו ארעי המורה למשיב להימנע מהריסת הבתים מושא הודעת ההריסה, לרבות בתיים של העותרים, עד להכרעה בעתירה.

כאמור, דין העתירות להידחות בהיעדר עילה להתערבותנו. מטרת הפעולה, כפי שהבהיר המשיב, היא צורך צבאי מובהק ומידי בהריסת המבנים שבנדון, זאת על מנת להבטיח את חופש הפעולה המבצעי של כוחות צה"ל במחנה הפליטים ג'נין. בכדי להתמודד עם איומי הטרור שבמחנה, נמצא כי נדרש לפרוץ צירים חדשים ולהרחיב צירים קיימים, באופן שיאפשר תנועה רכובה של כוחות הביטחון הפועלים שם, לרבות על גבי כלים כבדים וממוגנים; וכן באופן שיאפשר הגעה של הכוחות בסמוך למרחבים השונים

בתחומי המחנה, ותייתר את הצורך של הלוחמים לפרוק מהכלים ולנוע מרחקים משמעותיים בשטח תוך סיכון ביטחונם.

הפסיקה הכירה בסמכותו של המפקד הצבאי להורות על הריסת מבנים לצרכים צבאיים. בהקשר זה נקבע כי "צורך צבאי-מבצעי גובר על החובה לשמור על שלמות הרכוש בתנאי שמדובר בצורך אמיתי וחיוני. חיי חיילים או השגת מטרה צבאית-מבצעית עדיפים על שלמות הרכוש" (בג"ץ 24/91 תימרו נ' מפקד כוחות צה"ל באזור חבל עזה, פ"ד מה(2) 325, 336 (1991); בג"ץ 2977/02 עדאלה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור, פ"ד נו(3) 6 (2002)). כן נקבע כי למפקד הצבאי שיקול דעת נרחב בהפעלת סמכויות מעין אלה לאור מומחיותו הייחודית, ובית המשפט יתערב בה במקרים חריגים וקיצוניים בלבד (בג"ץ 10356/02 הס נ' מפקדת כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נח(3) 458, 443 (2004); בג"ץ 5779/22 חברון נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (2023)). כך בפרט כאשר הביקורת השיפוטית מתבקשת בזמן אמת, כשהכוחות מצויים בשטח, ובנסיבות של דחיפות מבצעית – עניין המעורר קושי של ממש בבירור העתירות (בג"ץ 358/88 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד מג(2) 540, 529 (1989)).

אשר לטענות הנוגעות להיעדר סבירות ומידתיות – הובהר כי התקיימה בחינה פרטנית של כל מבנה ומבנה על-ידי גורמי הצבא, לאחר סיורים שהתקיימו בשטח, בליווי ייעוץ משפטי. בהקשר זה צוין כי התוואי בו עומדים המבנים המיועדים להריסה, נבחר "תוך צמצום מספר המבנים שייפגעו למינימום ההכרחי, כדי להגשים את התכלית העומדת ביסוד הודעתו של המפקד הצבאי". אף דין טענות העותרים לעניין זכות הטיעון – להידחות. יצוין, כי בעניין שלפנינו נתן המפקד הצבאי זכות טיעון לתושבים העתידים להיפגע מן ההחלטה. מכל מקום, בהקשר זה נקבע בפסיקה כי "זכות הטיעון אינה זכות מוחלטת [...] אלא זכות יחסית הניתנת לצמצום ולעתים, במקרים מיוחדים, אף עד כדי ביטול, כפי שכך הוא כאשר קיימים אינטרסים יסודיים חשובים ודחופים של קיום הסדר והביטחון ומניעת סיכון חיי אדם..." (בג"ץ 4112/90 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד הדרום, פ"ד מד(4) 626, 640 (1990); וראו עוד: בג"ץ 6696/02 עאמר נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נו(6) 110 (2002)). אכן, יש מקרים שבהם צרכי הביטחון דחופים, ואין מנוס מהפעלת הסמכויות שעומדות למפקד הצבאי באופן בהול.

סוף דבר, העתירות נדחות.

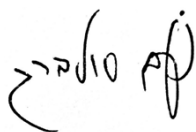
גילה כנפי-שטייניץ
שופטת

השופט נעם סולברג:

אני מסכים.

אעיר אך זאת: משלא ניתן צו ארעי בהחלטת חברתי, השופטת ג' כנפי-שטייניץ (אמש), ומשהוסיפה והדגישה "כי אין בהחלטה זו כדי לעכב פעולה הנדרשת עקב צרכים צבאיים דחופים", לא היה צריך צה"ל להמתין עד למתן החלטה בבקשות למתן צו ביניים. בתגובת צה"ל לבקשות הללו צוין, כי מדובר ב"צורך צבאי מובהק ומיידי בהריסת הבתים שבנדון", כאשר "עיכוב ההריסה [...] עלול להביא לסיכול האפשרות לביצוע ההריסה במתווה המתוכנן [...]. לטובת הפעילות במחנה הפליטים הוקצו כוחות יעודיים, הערוכים בשטח לביצוע ההריסה, וזאת לנוכח הצורך הבטחוני הדחוף" (סעיף 4). לפיכך, ובהינתן אותו "צורך צבאי ממשי ומיידי" (סעיף 22), לא היתה מניעה משפטית מלפעול לאלתר.

זאת ועוד, ביקורת שיפוטית 'בזמן אמת', שעה שעסקינן בפעילות מבצעית דחופה ו'התותחים רועמים' – עלולה, חס וחלילה, לסכן את כוחות הצבא, ואף לעלות בחיי אדם; יפים לכך דברי הנשיא מ' שמגר: "יש נסיבות צבאיות-מבצעיות, שבהן עניין הביקורת השיפוטית אינו מתיישב עם תנאי המקום והזמן או עם אופיין של הנסיבות; למשל, כאשר יחידה צבאית מבצעת פעולה מבצעית, אשר במסגרתה עליה לסלק מכשול [...], או נסיבות כיוצא באלה, שבהן רואה הרשות הצבאית המוסמכת צורך מבצעי בפעולה מיידי. לפי עצם מהותו של העניין אין, בנסיבות כאלה, מקום להשהיה בפעולה הצבאית, אשר ביצועה מתחייב על אתר" (בג"ץ 358/88 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד מג(2) 529, 540-541 (1989); וראו גם: בג"ץ 4112/90 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד הדרום, פ"ד מד(4) 626, 640 (1990)).

נעם סולברג
שופט

השופטת רות רונן:

בהינתן עמדת המשיבים לפיה הצורך בהריסת המבנים הוא צורך צבאי ממשי ומיידי (פיסקה 22 לתגובה מטעם המשיב), אני מצרפת את דעתי לעמדתם של חבריי. זאת בהתאם להלכה שנקבעה בבג"ץ 4112/90 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד הדרום (31.10.1990). יחד עם זאת אעיר - במבט צופה פני העתיד - כי מוטב שנושא הצורך בהריסתו של כל אחד מהמבנים נושא העתירה היה מפורט בתשובת המשיבים, תוך הבהרה (ככל שהדבר מתאפשר) של מידת הדחיפות ושל מהות הצורך בהריסתו. פירוט כזה, לו היה ניתן, היה מיטיב את הביקורת על ההחלטה נושא העתירה.

חרף זאת – בנסיבות הצורך המיידי הדחוף האמור בביצוע ההריסה, ומאחר שהכוחות מצויים בשטח (כפי שפורט על ידי חברתי), אין באמור לעיל כדי לשנות את התוצאה המשפטית שנקבעה על ידי חבריי במקרה דנן.

רות רונן
שופטת

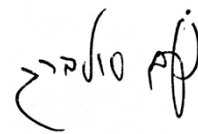
ניתן היום, כ"ג אדר תשפ"ה (23 מרץ 2025).

רות רונן
שופטת

גילה כנפי-שטייניץ
שופטת

נעם סולברג
שופט